

## **Tiedustelupartio tulitaistelussa elokuussa 1941**

.Elokuun illassa 17 päivän vastaisena yönä, matalana kyyryssä, partio käveli vihollisen puolelle.

- Etenimme kuin vainukoirat katsellen ja haistellen. Ei leveällä rintamalla, vaan kahtena ryhmänä, matalaäänisen puheyhteyden päässä toisistaan, kertoo kersantti Keijo Tervahartiala

Toinen matkapäivä toi viholliskosketuksen, kun partiomme kärki ilmoitti vihollisosastosta, jota lähestyi myös ratsulähetti. Tuhoamista ei suoritettu, koska tehtävä olisi vaarantunut suomalaispartion paljastuttua. Partio seurasi vain vihollisen liikkeitä.

Seuraava yöpyminen sujui laskelmien mukaisesti ja liikkeelle lähdettyään partio törmäsi kuusen alla nukkuvaan vihollisosastoon. Tunnustelijana toimineen alikersantti Ropon vedettyä patruunan kp:n piippuun ase ei toiminutkaan. Apuun riensi alikersantti Nykänen ja vihollispartio tuhottiin siihen. Kahakka kiiri etäälle johtaen tulitaisteluun, jossa sotamies Uusitupa sai luodin vatsaansa. Juho Linnasuo ja Keijo Tervahartiala sitoivat haavan ja vetivät vaikeroivan miehen suojaan. Sinä aikana vihollispartio sai tuntea nikkelin kuolettavan vaikutuksen.

### **Hampailla kranaatin sokka irti**

Yksi vaarallinen tehtävä oli vielä jäljellä; paluu omien luo. Partio varoi törmäämästä vihollisen vartiomiehiin. Tunnustelijana edennyt muisteli häntä seuraavana olleen partiokumppaninsa kanssa tunnussanaa, kun edessä kajahti tulta. He heittäytyvät maahan ja toinen heistä, kersantti Keijo Tervahartiala, ampui toisella kädellä konepistoolillaan lyhyitä sarjoja päin tulta. Toisella kädellä hän otti vyöltään käsikranaatin, kiskaisi hampaillaan sokan irti ja heitti sen ampujaa kohti. Tämä hämmensi vihollisen tai ehkä haavoittikin häntä.

Tervahartialan nopea tilanteen arviointi ja päättäväinen konepistoolin käyttö ja kranaatin heitto avasi tien partion paluulle, tosin omalle puolelle oli jo tullut huhu partion osittaisesta tuhoutumisesta vihollisen käsikranaatista.

Divisioonan esikunta oli tyytyväinen. Se sai tietoja Vieljärveltä eteenpäin tehtävää hyökkäystä varten. Vaikka kyseessä oli tiedustelupartio jouduttiin myös tulitaisteluihin kahdesti, joissa tuhottiin kaksi vihollisosastoa viimeiseen sotiin. Omia miehiä menetettiin yksi.

## Takaa-ajoa Karhumäessä

Karhumäen valtauksen jälkeen sen metsät kuhisivat pakenevia ja harhailevia vihollisia. Itsenäisyyspäivänä 1941 oli nähty pieniä vihollisporukoita kulkevan kohti rykmentin varmistusalueita. Jääkärit komennettiin sinne valmiiksi vihollisia vastaanottamaan. Seuraavana päivänä partio sai käskyn Muurmanskin radan varrelle ja lähiympäristöön varmistamaan, oliko alueella vielä vihollisia. Partio totesi Malun aseman ja sen lähiympäristön vihollisista vapaiksi alueiksi.

Vihollisen varmistus- ja partiouria oli maastossa paljon. Partio törmäsi myös vainolaisen yli sadan sotilaan vahvuiseen osastoon, joka eteni jonossa partion sivustassa niin kaukana, ettei sen tulittaminen olisi kannattanut.

Matka jatkui kohti meikäläisten leiriä, josta kuului kovaa meteliä ja ammuntaa.

Jääkärijoukkueen varajohtaja, kersantti Keijo Tervahartiala kirjoittaa:

”Ymmärsimme, että siellä oli hiipparyssiä. Leiriin tullessamme siellä olikin temmelletty oikein kunnolla. Kaikki viholliset oli otettu vangeiksi. Vankien joukossa oli upseereita, jotka kaikki olivat puoliksi paleltuneita. Paksut huopatossut olivat jossain vaiheessa kastuneet ja sitten jäätyneet. Seuraavana päivänä saatiin taas muutama vanki. Itäpäivällä tuli uusi hälytys. Sata miestä ja viisikymmentä naista käsittävä vihollisosasto oli tunkeutunut huoltoteillemme ja tuhonnut erään leirimme. Partiomme tehtävä oli tuottaa viholliselle tappioita ja häätää se pois alueelta.”

”Partion innostus oli suuri, että nythän otetaankin jouluheila ja kiireesti läksimme perään,” muistelee Keijo Tervehartiala pilke silmäkulmassaan.

”Saavuttuamme yllä mainitulle leiripaikalle, jossa rähinä oli ollut, saimme yhden naissotilaan vangiksi. Partiomme päätteli vihollisen olevan lähistöllä ja kiirehdimme takaa ajoon. Näimmekin varsin pian vihollisosaston tulevan kohti metsäniemekkeen takaa. Jos tilanne olisi ollut päinvastoin ja vihollinen olisi ehtinyt ensimmäisenä tähän metsänkärkeen, olisi se havainnut suomalaispartion ja tulos olisi ollut kohtalokas kannaltamme. Nopeasti otimme asemat harjanteen päältä ja tulitimme niin paljon kuin ikinä kerkesimme. Ryssät hajaantuivat laumoiksi ja tulisella kiireellä yrittivät paeta pitkin tietä.”

Kun kaikki kiväärin kantaman puitteissa olleet oli tuhottu, jatkoi partio pakenevien takaa-ajoa. Hitaampia saatiin vangiksi. Nyt vihollisvainajia oli jo noin viitisenkymmentä.

## **Sissikomppaniaan vapaaehtoisia**

Joulukuun lopulla 1942 Maaselän ryhmän komentaja kenraaliluutnantti Taavetti Laatikainen käski kunkin sotatoimiyhtymänsä perustaa sissikomppanioita. Salaamissyistä nimenä oli jääkärikomppania. Näin muodostettiin 1.D:n operatiivisen osaston päällikön alaisuuteen sissiosasto puna-armeijan partisaaniprikaatin aktiivisuuden lisääntyessä. 1.DE:n sissiosaston päälliköksi valittiin majuri Jukka Sammalkorpi.

## **Ensimmäinen tehtävä**

Rukajärven ja Seesjärven välimaastossa olevan Ontajärven itäpuolella oleva Vääräkosken vihollistukikohta oli tuhottava. Niinpä osasto Sammalkorpi lähti liikkeelle ja sen lähettämä tiedustelupartio saapui vihollistukikohdan edustalle aamuvarhaisella 20.2.1943. Maj Sammalkorpi lähetti matkaan vielä kaksi partiota tiedustelemaan sivustoja, jolloin toinen niistä joutui tulitaisteluun vihollisen kanssa tuhoten sen yhtä miestä lukuun ottamatta. Eloön jäänyt vihollinen otettiin vangiksi. Yllätysmahdollisuus oli kuitenkin menetetty ja vihollinen alkoi saartaa suomalaisosastoa sadan miehen voimin.

Sammalkorpi päätti nopeasti vetäytyä ja palata partioineen takaisin. Partioreissusta saatiin kuitenkin tärkeää oppia ja vangilta saatiin erinomaisia tietoja vihollistukikohdasta.

## **Raappanan sissejä tukemassa**

Tuhoamisretkelle lähdettiin uudelleen evl Matti Aarnion johdolla. Sissiosaston komentajaksi tuli kapt Grönroos. Osasto käsitti JR 35:n 1. Jääk.K:n (vänr. Tanninen), JR 56:n 2. Jääk.K:n (ltn Törni) ja 3. Pr:n 3. Jääk.K:n (ltn Sirkkilä). OsGrönroos siirrettiin autokuljetuksin Ontajärven lähelle, jonne perustettiin tukikohta lopullista hyökkäystä varten.

“Ompelimme partiopukuihimme punaiset olkamerkit ja valmistimme kaikki kuntoon. Sukset ja aseet maalattiin valkeiksi, että valkoista oli kaikki meissä oleva”, kertoo 9.3.1943 JR 35:n sissikomppaniaan siirron saanut kers Keijo Tervahartiala.

“Aamulla 13.3. kello 9.00 läksimme suuntana itä. Kello 12. saavuimme omaan kenttävartioon, jossa pidimme pienen tauon. Opas ohjasi sivu oman miinakenttämme ja matkamme jatkui vihollisen puolelle. Kello 21 saavuimme sakeaan kuusikkoon, jonne pystytimme leirin.”

Osasto lepäsi ja vasta seuraavana iltana se lähti kohti vihollisen Vääräkosken tukikohtaa, jossa edellisellä reissulla vangiksi saadun vihollissotilaan tietojen mukaan oli 105 konepistoolia ym. aseita ja 200 miestä, joita komensi kapteenin arvoinen punaupseeri.

Komppaniat ryhmittivät kukin omalle suunnalleen hyökkäystä varten. Stm Prokojeff astui miinan ansalankaan haavoittuen miinasta vakavasti ja kuoli 10 minuutin kuluttua. Yllätyksen mahdollisuus oli nytkin mennyt, mutta matkaa jatkettiin kohteeseen. Nyt räjähti jo useampi miina ja yksi miinakenttä oli vielä edessä.

“Ryssä ei ampunut asemistaan, varmaan kohta ampuvat yhtäaikaan, kun olemme tarpeeksi lähellä”, ounasteli Tervahartiala tuolloin.

Grönroos päättää luopua hyökkäyksestä ja palata takaisin, koska yksi miinakenttä oli vielä ylittämättä ja oli jo menetetty yksi sotilas ja neljä haavoittunut. Paluumatkalla OsGrönroos käskyn mukaisesti häiritsi vihollistukikohtaa ja sitoi mahdollisimman tehokkaasti vihollisen voimia.

### **Törnin konepistooli ei toiminut**

Pohjoisempaan Rukajärven suunnalla kenrm Raappanan 14.D:n sissiosasto hyökkäsi samanaikaisesti Jeljärvelle ja OsGrönroosin tehtävänä oli sitoa vihollisen voimia Raappanan tavoitteita tukien. Osaston paluumatkalla haavoittuneita kuljetti 3 komppania ja sitä suojasi 1. komppania. Törnin 2. komppania huolehti jälkivarmistuksesta ja järjesti väijytyksen.

“Oltuaan muutaman tunnin väijytyksessä tuli 2. komppania latua pitkin Ontajärven rantaan, jossa ryssä olikin jo väijyksissä ladun varrella huutaen aivan edestä “ruuki veer” ja silloin se alkoi”, muistelee Tervahartiala.

Törnin kp ei toiminut ja hänen täytyi iskeytyä maahan ja verhota itsensä savukranaatilla. Tervahartiala oli Törnin lähellä ja riensi avuksi.

“Tappelu kesti noin tunnin, jolloin ryssä otti loikat jätettyään tantereelle 20 kaatunutta, omat tappiomme olivat 2 kaatunutta ja 4 haavoittunutta. Jatkoimme paluumatkaamme. Ladut miinoitimme jälkeemme.”

Aamulla 16.3. kello 7 lähti 3. komppania tuhoamaan Kiirasjärven kylää, joka oli noin 30 km:n päässä leiristä. Kylä olikin purettu eikä siellä ollut ainakaan muutamaan viikkoon ollut vihollisia. Kylän läpi kulki viitoitettu lentokelkkatie, jonka reunat oli miinoitettu. Sirkkilän miehet miinoittivat nyt varsinaisen tienkin ja palasivat leiritukikohtaan 17.3. aamulla.